

A láthatatlan harmincmillió pengő

Evekkel ezelőtt történt, hogy Rómában nemzetközi idegenforgalmi konferenciát tartottak, amelyre Magyarország is meghívót kapott. Amikor a kereskedelmi minisztériumban dönteni kellett, hogy Magyarország küldjön-e képviselőt a római értekezletre, elnéző mosollyal szólalt fel az akkori kereskedelmi miniszter: *Ússe kő, menjen el Tormay, neki úgysis kedvenc vesszőparipája az idegenforgalom.*

Tormay Géza államtitkár el is utazott Rómába. Bizonyára sok hasznos dolgot hallott és tanult ott. De azóta ez a vesszőparipa *aranyparipa* lett. Most jelent meg a főváros idegenforgalmi hivatalának érdekes jelentése *Budapest és az ország múlt évi idegenforgalmának gazdasági eredményéről.* Ez a jelentés kimutatja, hogy a budapesti idegenforgalom *külföldi eredetű bevételei 1934-ben 21,2 millió pengőt tettek ki, a vidéki idegenforgalom hasonló bevételeinek hozzávetőleges összege 7,1 millió pengő, az ideutazó külföldiek magyar vízumköltségének összege 17 millió pengő, egyéb bevétel mintegy 700.000 pengő, úgyhogy végösszegében több mint 30 millió pengő az az összeg, amelyet külföldiek költöttek el Magyarországon.*

A láthatatlan export

Az idegenforgalmi bevételeket a gazdasági élet *exportjának* könyveli el. Ez az úgynevezett *láthatatlan export.* Nincs nyoma a külkereskedelmi mérlegben, de annál inkább a *szállodák, vendéglők, kereskedők és iparosok bevételei között.* A legideálisabb export ez, nem kell szállítani, a külföldön elraktározni és áruhámozni. Ezért a cikkünkért *idejön a külföldi vevő, itt fogyasztja el a helyszínen.* Szállodai ellátás, vendéglői étkezés, a boltokban vásárolt áru formájában, ez az exportáru a *megvesztegető magyar levegő, Budapest nappali ragyogása, esti szépsége, gyümölcsünk, népművészeti kincseink* s minden, ami eredeti és magyar, egészen a cigánymuzsikáig.

Jó export ez, mert viszonylag kevés a *rezsiköltsége,* a nyersanyaga és a munkabére. Nincs benne a verejtékes munka, amelyet a külföldre szállított gabonánk vagy állatunk követel gazdától, földtől, se ipari termelésünk nyersanyagának aránya és munkásainak bére.

Vannak országok, amelyek ebből a láthatatlan exportból élnek. Ausztria a maga 180 millió *schillinges idegenforgalmi bevételeivel arannyá* tudja változtatni papírszűcsét. Olaszország 350-400 millió pengő értékű *jövedelmét* mondhat magáénak — a legalacsonyabb becslések szerint — az idegenforgalomból és a hasonló bevételeit titkoló Csehszlovákiát is mintegy 50 millió *pengőre* becsüli egy nemzetközi statisztika.

Magyarország a maga harmincmilliópengős exportjával nagyon előre rukkolt 405 millió pengőt kitevő kivitelében. Az 1934. évi külkereskedelmi statisztika szerint a *gabonaexport* áll első helyen 88 millió pengővel, utána következik az *általános nyeresztermékek* 62 millió pengőt jelentő kivitele, majd az *élőállat* 43 millió és a gép- és villamosipari export szintén 43 millió pengőre rúgó exporttételle. Nyomban ezután *ötödik helyen áll idegenforgalmi exportunk.* Megelőzi a *vas- és fémipar* és a gyümölcs 19-19 millió pengős kivitelét s a *textilipar* 12 millió pengőre rúgó exportját.

Itt az ideje, hogy *komolyan vegye állam és főváros az idegenforgalom ügyét.* Szakítani kell azzal a kényelmes állásponttal, hogy az *idegenforgalom fejlődik önmagától,* és minden rendben van akkor, ha néhány tizezer vagy százezer *prospektust* és plakátot szétküldünk a külföldi utazási irodák — *raktáraiba, szállodák papírkosaraiba.* Véget kell vetni annak a felfogásnak, hogy az idegenforgalom *ittthon* elhelyezési lehetőség más állásokból kibillent egzisztenciáknak, protekciós emhereknek, vagy politikai érdemek jutalmazására szolgáljon. Azokon a posztokon, ahol az idegenforgalom ügyeit intézik, hozzáértő válogatott és tapasztalt emberek üljenek. A rátermettség hiánya kevés helyen árthat annyit, mint az idegenforgalom irányító pozícióiban.

A pénzköltő idegen

Rengeteg és sürgős tennivaló van, hogy ezt a harmincmillió idegenforgalmi bevételünket *megtartassuk és fokozzuk.* Budapest és Magyarország számára a *lehetőség szinte határtalan* még ma is, a gazdasági elzárkózásnak ebben az esztelen — remélhetőleg — átmeneti időszakában is. Sokmillió pengőre rúg a világ luxusutasainak évi költekezése. Budapest ma már belekerült az idegenforgalom divatos országútjába. A világ utazási irodáinak *keresett cikke Budapest,* mindenütt van rá vevő, kínálják és veszik ezt az exportoikkat. De ha látunk idegent forogni Budapest utcáin, még ne essünk az öröm extázisába. A *filléres külföldi utasok nagy tömege* idegenforgalmi exportunknak nem a legkívánatosabb része. Szó sincs róla, jó a nagy forgalom, de a legkedvesebb az úgynevezett *minőségi idegenforgalom, a pénzköltő idegen* szemben a garasoskodó és csak levezelőlapot fogyasztó idegennel.

Gyomor- és bélhurut, az emésztés hiányossága, erős bomlási és erjedési folyamatok a gyomorbélhuzamban, bélbaktérium- és gyomorsavtúltengés az enyhe természetes „Ferenc József” keserűvíz használatával legtöbbször rövidesen megszűnnek.

Hogy mi az, ami a külföldit annyira leköti Magyarországon, pontosan senki sem tudja. Erdemes volna tanulmányozni ennek a rendkívül intenzív hatásnak az elemeit, mert ezek hatásfokának emelésével, a külföldi kitapogatott izlésének és igényének figyelembevételével keli tovább fejleszteni idegenforgalmi akcióinkat. Egy *svéd* úr mondta minap, hogy úgy érzi magát Budapesten, *mintha otthon lenne.* Egy *angol* vendégünk csodálkova állapította meg, hogy *»mindenki beszél itt angolul.* Sokan a cigánymuzsikás Budapest szerelmesei. Ismét mások a főváros elragadó fekvéséért lelkesülnek. Ujabban pedig gyógyfürdőinket kezdik felfedezni. Az izes, oleszó élet és a politikai nyugalom, két másfajta hatalmas komponense a magyar idegenforgalom eredőjének.

Vegyük végre kezünkbe mindazt az isteni adottságot, amit Budapest jelent, akár a divat, akár felismert értékeink vagy az üzleti ügyesség alakította azt ki. A természet páratlan adománya és a magyar levegő vendégmarasztaló aktivitása mellett *teremteni és alkotni kell.*

A vidéken alig van elviselhető *szálloda.* Az *autóutak* rengeteg hiányosságot mutatnak. A Balaton mellett alig lehet elhelyezni egy-kétszáz embert, aki az osztrák, vagy az olasz tavak szállodáinak kultúráját igényli. A fővonalakon szaladó országutaink *pora* pedig egyenesen ellenpropagandája a magyar vidéknek. Nem volna pénz ezekre a beruházásokra? Nincs, amíg egy lángoló akarátú ember kezébe nem veszi a magyar idegenforgalom elhanyagolt ügyét.

A Dunakorzó

Dehát nézzük Budapestet. Budapest polgárainak, kereskedőinek, iparosainak, mint cikkünk elején írtuk, *több mint 21 millió pengőt hozott az idegenforgalom.* A főváros legnagyobb exportja ez. És ez a divatbajított gyönyörű város idegenforgalmi szempontból *két évtizede, úgyiszlóván, semmit sem fejlődött.* Idegenforgalmi *alkotások* helyett *könyökükkel* írták be nevüket Budapest halhatatlanjainak könyvébe a főváros hatalmasságai. A fejedelmi szépségű Gellérthegy, amelyet egy világvárosnak csaknem a szívébe álmódott bele a természet, *elhagyottan és kihasználatlanul* mered a város háza tornyára. A lábához, vásári zaj közepébe építették azt a *fürdőt és gyógyhotelt,* amely a hegy tetejére kíváncszott. Azután itt van a gyönyörű Duna, amely azt az *egyedülálló csodát* mutatja, hogy a *Dunakorzóról nem lehet látni a folyam hátát.* Nizza világhíres sétánya, a Promenade des Anglais nincs olyan szép, amilyen szép lehetne a Dunakorzó, ha *kiszélesítenék* és levinnék egészen a Duna partjáig. Ennek a korzónak mai szintje alatt elfér a villamos és elférnek az éktelen raktárházak. De mert egy-kétszáz millió pengőbe kerülne az átalakítása, nem nyúlnak hozzá. Holott Nizza gyönyörű sétányához valóssággal hozzáért száz és száz hotel, üzlet és szórakozóhely. A Duna a Fekete erdőtől a Fekete tengerig sehol sem ilyen szép, mint Pest és Ruda között. Mit tett érte Budapest? Még annyit sem, hogy a füstökádó hajóktól megvédje a főváros lakóit és vendégeit. A mi füstemészti tudónk már megedződött, de »a fürdőváros« vendégei sohasem fognak megbarátkozni vele.

Megnyugtató, hogy Budapest gyógyfürdőit végre komolyan kézbe vették és pedig a Gyógyhelyi Bizottság, amely *három fürdőcentrumot* jelölt ki Budapesten, és pedig a gellérthegyi fürdőcentrumot a Tabánnal, másodiknak a Lukács, Császárfürdő és a Margitsziget által határolt területet, harmadiknak pedig a Széchenyi-fürdőt és környékét. A bizottság eddigi munkájából is bizonyosra lehet venni, hogy Budapest fürdőcentrumait orvosi és propaganda szempontból megfelelően be fogja állítani a világversenybe. De, ne adj Isten, hogy ez a propaganda túlságosan eredményes legyen, mert *nincs gyógyszálló, gyógyszeranatórium és a reumakórház, ahol el lehetne helyezni a fürdővendégek nagyobb tömegét.* Hát tartsunk lépést tisztelt Főváros ezzel a propagandával. Építsünk, szépítsünk. A fürdőélet ismert kellékeit és tartozékait a Kúrszalontól kezdve a térzenén át az egész évre megszervezett látványosságok, zenei, társadalmi és sporteseményeken keresztül egészen a borraivalókérdés megoldásáig.

Felfedezni Budapestet

Tudomásul kell vennie a főváros vezetésének, hogy az idegenforgalmi iparban érdekelt szakmák, az idegen vevőkre számító kereskedők és iparosok már nem várnak sokáig ölvetett kézzel. Túrelmetlenül sürgetik a *cselekedetekre hivatott faktorok megmozdulását.* Ne mosolyogjanak azok a kereskedőkön és iparosokon, akik operabált, ünnepi felvonulásokat, tűzijátékokat, úgynevezett *idegenforgalmi attrakciókat* követelnek, mert ezek is hozzátartoznak az *idegenmarasztaló művészet*hez. Budapesten még nem is álmódnak arról, ami a nagy külföldi idegenforgalmi centrumokban sok évtizedes gyakorlat: *egész évre előre programot kidolgozni és azt végrehajtani.* Budapest abban a behozhatatlan előnyben van a világ minden üdülő- és fürdővárosa felett, hogy *szezónja télen-nyáron egyaránt töretlen* és ennek az állandó szezonnak a *kerete egy gyönyörű világváros.* Az idegenek már felfedezték Budapestet. Ébredjenek már fel az urak a régi és az új *városházán is. Fedezzék fel ők is Budapestet, az*

idegenforgalmi központot, amely 21 millió pengőt hozott adófizető polgárainak. *Hogy mennyit hozhatna,* arról fogalmuk sincs azoknak az uraknak, akik nélkül, sőt ellenére, olyan kapós portéka lett Budapest.

Hajdu Sándor